Danas

JUMKO – OBRAČUN JE POČEO!

Nova Vučićeva Vlada traži legitimitet za nemilosrdne ekonomske mere u floskuli da vođa od svog naroda neće kriti surovu istinu o katastrofalnom stanju, a za koje su krivi njegovi prethodnici. Po objavljivanju surove istine, razume se, sledi nužni „ljut lek za ljutu ranu". Konačan obračun sa šezdeset hiljada radnika preduzeća u restrukturiranju očekujemo za pet meseci, kad padne zabrana državnim poveriocima da se prinudno naplaćuju. Kakva je zapravo Vladina ekonomska politika i kakvi su joj kapaciteti da se bavi surovom stvarnošću Srbije, o tome već sada svedoči njena intervencija protiv radničkog bunta u vranjanskom Jumku.

Od 2004. godine, kada je započelo restrukturiranje preduzeća, radnice i radnici Jumka preduzeli su praktično sve što se preduzeti moglo da spreče propadanje: radili su, štrajkovali, podnosili krivične prijave za zloupotrebe u poslovanju menadžmenta kog je imenovala Vlada, predlagali kadrovska rešenja za menadžemnt koji bi po njihovom mišljenju vodio kompaniju bolje i odgovornije... Januara ove godine ponovo su ušli u štrajk, sa zahtevima da im se isplate zaostale zarade i doprinosi, da se smeni menadžment postavljen 2009. godine i imenuje novi, da se sprovede istraga o poslovanju kompanije, i drugo. Menadžment je reagovao progonom i pritiscima na radnike (predsednica ASNS i jedna od organizatorki štrajka Snežana Veličković dobila je otkaz), štrajk je prerastao u uличne proteste i okupaciju upravne zgrade, generalni direktor Zoran Stošić podneo ostavku. Pozivi radnika Vučiću i drugim članovima Vlade da dođu u Vranje ostali su bez odgovora. Od dvadesetak štrajkačkih zahteva, nova Vlada je „reagovala" samo na jedan – imenovala je novog generalnog direktora, nakon što je Stošić sam otišao. Novi generalni direktor, bivši direktor Direkcije za izgradnju Vranja Goran Đorđević, postavljen je na predlog ostatka starog rukovodstva, čije su smene radnici takođe tražili. Brzo se ispostavilo da mu zadatak nije da napravi diskontinuitet sa radom svog prethodnika, već da je doveden je da završi proces započet 2004. godine. I dok mediji predstavljaju dolazak novog direktora kao ispunjenje štrajkačkog zahteva, Đorđević je upravi Jumka zapravo došao kao svež igrač sa klupe, da pojača pritisak na radnike u trenucima kada iscrpljujući štrajk traje više od četiri meseca. Na vest o imenovanju novog generalnog direktora, predsednik Nadzornog odbora Jumka Branislav Popović je izjavio: „Nastavićemo razgovore sa štrajkačima, ali ukoliko firma ne bude radila i, ukoliko imamo samo gubitke, postoji velika mogućnost da ni od države neće stići pomoć i da Jumko ode u stečaj". Zbog štrajka, a ne zbog pljačke i propadanja na koje radnici godinama bezuspešno ukazuju?

Šta Vlada sprema radnicima preduzeća u restrukturiranju jasno je iz njenog postupanja u Jumku. Da li radnici spremaju odgovor, i kakav se odgovor može dati? Advokati Miloš Vučeljić i Tanja Nikčević, članovi našeg tima pravne pomoći radnicima i malim akcionarima u borbi protiv privatizacije, u ovom broju analiziraju mogućnosti da se kroz institucije sistema spreči donošenje propisa pogubnih po radnike. Zaključak ni malo ne ohrabruje. Bivši radnici rakovičkog Rekorda obaveštavaju nas da ni posle šest godina pljačke i poniženja u stečaju, nisu odustali od borbe za svoja prava. Štaviše, spremaju još jedan kontranapad.

Verujemo da ista upornost postoji i kod drugarica i drugova iz Jumka.

Učitelj neznalica i njegovi komiteti

za samoobrazovanje

Rilten

uciteljneznalica.org

društvena pitanja

Imenovati TO ratom

Miloš Vučeljić i Tanja Nikčević, advokati iz Beograda

Nedostaci i primedbe na postupak kontrole ustavnosti postupka donošenja i primene zakona i drugih opštih akata

RAZMATRAJUĆI temu donošenja Zakona, drugih propisa i opštih akata u Republici Srbiji, sa naročitim osvrtom na kontrolu zakonitosti i ustavnosti samih procedura koje se sprovode do stupanja na snagu odnosno primene akta, ali i kontrolu rada postupajućih nadležnih organa koji učestvuju u donošenju predmetnih akata, a potom i na kontrolu ustavnosti i samog akta, veoma često se u našem pravnom sistemu susrećemo sa odsustvom rešenja ili pak sa lošim rešenjima, čija je neretka posledica donošenje zakona ili drugih opštih akata u proceduri koja nije u saglasnosti sa ustavom i zakonom, a samim tim i kasnijoj primeni neustavnog akta.

Kako bi bliže i sadržajnije objasnili navedenu problematiku ukratko ćemo se osvrnuti na samu proceduru postupka donošenja Zakona i drugih opštih pravnih akata u Republici Srbiji.

Pre svega treba navesti da se predlozi Zakona i drugih akata podnose Narodnoj skupštini Republike Srbije. Predloge može podneti ovlašćeni predlagač koji je definisan i Ustavom Republike Srbije, u skladu sa Poslovnikom Narodne skupštine Republike Srbije (u daljem tekstu Poslovnik), a to su svaki narodni poslanik, vlada, skupština autonomne pokrajine ili najmanje 30.000 birača. Narodna banka Srbije kao i Zaštitnik građana mogu predlagati zakone iz svoje nadležnosti.

Predlog zakona ili drugog akta se podnosi u obaveznoj formi i na način koji predviđa pomenuti Poslovnik od kojih ovde izdvajamo samo neke koji su od značaja za temu na koju ćemo staviti akcenat u ovom tekstu:

1. U Čl. 151. Poslovnika, kojim se propisuje postupak donošenja Zakona, naznačeno je da se predlog Zakona podnosi u obliku u kome se Zakon donosi sa obrazloženjem koje ima svoju propisanu sadržinu. U istom članu, kao prva stavka koju pomenuto obrazloženje mora da sadrži jeste ustavni odnosno drugi pravni osnov za donošenje propisa.

Iako se već na početku pominje Ustav i na taj način se potvrđuje važnost najvišeg pravnog akta u pravnom sistemu, ovde se ne radi o nekoj vrsti konstatacije da se vrši, niti da je vršena, kontrola ustavnosti postupka predlaganja akta, niti se radi o konstataciji da je predmetni akt usklađen sa ustavom, već se predlagač samo poziva na pravo koje mu sam Ustav garantuje, a to je da ima svojstvo predlagača akta u proceduri koja je predviđena pozitivnim propisima.

2. Nadalje se, između ostalih odredbi, u Poslovniku navodi da obrazloženje predloga akta može, kao neobavezan element, da sadržati informaciju o tome da li su sve zainteresovane strane imale priliku da se izjasne o propisu.

Smatramo da bi informacija o tome da li su sve zainteresovane strane imale priliku da se izjasne o propisu, morala da bude obavezan element obrazloženja predloga Zakona, a što nas vraća na sam početak, na period nakon pripreme predloga, ali pre njegovog dostavljanja u proceduru usvajanja, koji je, smatramo, veoma nepreciizno uređen sa stanovišta pozitivnih propisa.

Ovo se pre svega odnosi na otvaranje i održavanje javnih rasprava o predlozima pre svega zakona, ali i drugih opštih akata, na obaveštavanje zainteresovanih lica i mogućnost jačanja konsultativnog procesa javnosti i organa koji pripremaju i donose propise. Javna rasprava je obavezna samo u izuzetnim slučajevima, u našem sistemu je svedena na sam minimum i pre se može reći da je „fingirana", a veoma često se, što je neprihvatljivo, zloupotrebljava institut donošenja zakona po hitnom postupku u kome je javna rasprava praktično u potpunosti isključena, pa se na taj način donose veoma važni sistemski zakoni, te smatramo da bi veoma jasno definisana javna rasprava morala biti obavezna prilikom podnošenja predloga akata i donošenja svakog akta koji usvaja Narodna skupština Republike Srbije i da niti jedan od zainteresovanih subjekata ne bi smeo da bude isključen iz rasprave.

Dalje, predlog zakona koji je upućen Narodnoj Skupštini Republike Srbije, predsednik skupštine odmah po prijemu dostavlja narodnim poslanicima, nadležnim odborima i Vladi, ukoliko ona nije predlagač zakona. Predlog zakona pre razmaranja skupštine razmatraju nadležni odbori i Vlada, ukoliko ona nije predlagač zakona, a na sednicu odbora, na kojoj se razmatraju predlozi zakona i amandmani na predloge zakona pozivaju se i podnosioci tih predloga i amandmana, ili pak njihovi ovlašćeni predstavnici.

Pored izostanka kvalitetne javne rasprave kao instituta, smatramo da se u ovom delu javlja veoma bitan problem, a to je način rada i kontrole nadležnih odbora u skupštini, a posebno Odbora za ustavna pitanja i zakonodavstvo, koji vrši kontrolu ustavnosti i usklađenosti sa pravnim sistemom Republike Srbije predloga Zakona i drugih akata i daje svoje mišljenje o njima, pre početka rasprave u parlamentu.

Ovde se postavlja čitav niz pitanja koja suštinski mogu uticati na ustavnost određenog akta, a to su, između ostalog pitanje sastava i odabira članova odbora, njihova povezanost ili iskustva sa ustavnim pravom u celosti kao i radom, već postojećim mišljenjima i praksom Ustavnog suda, i na kraju, po našem mišljenju najvažnije, postojanje bilo kakve, pa makar i političke, vrste odgovornosti članova odbora za dato mišljenje, ukoliko se pokaže da takav akt koji je prošao kontrolu nije bio u saglasnosti sa Ustavom. Kao posebno pitanje, a povezano sa ovim navodima jeste i pitanje odgovornosti samog predlagača akta koji je proglašen neustavnim.

Ustav Republike Srbije propisuje da postupak za ocenu ustavnosti i zakonitosti mogu da pokrenu državni organi, organi teritorijalne autonomije ili lokalne samouprave, kao i najmanje 25 narodnih poslanika. Postupak može pokrenuti i sam Ustavni sud. Takođe svako pravno ili fizičko lice ima pravo na inicijativu za pokretanje postupka za ocenu ustavnosti i zakonitosti, a Zakon ili drugi opšti akt koji nije saglasan Ustavu ili zakonu prestaje da važi danom objavljivanja odluke Ustavnog suda u službenom glasilu.

Sam Ustav predviđa i ocenu ustavnosti zakona pre njegovog stupanja na snagu na zahtev najmanje jedne trećine narodnih poslanika, kada je Ustavni sud je dužan da u roku od sedam dana oceni ustavnost zakona koji je izglasan, a ukazom još nije proglašen. Ako zakon bude proglašen pre donošenja odluke o ustavnosti, Ustavni sud će nastaviti da postupa prema zahtevu, u skladu sa redovnim postupkom za ocenu ustavnosti zakona.

U svim ovim slučajevima mi govorimo o zakonima čija se ustavnost ispituje tek nakon njihovog usvajanja, a neretko je slučaj da se ocena ustavnosti traži i nakon primene određenog zakona odnosno nakon nastupanja posledica koje taj zakon prouzrokuje svojom primenom.

Osvrćući se na pravo pojedinca da pokrene inicijativu za ocenu ustavnosti određenog akta želimo da naglasimo da je to pravno sredstvo koje se aktivira uglavnom kada bude povređeno određeno pravo lica koje ima pravo da pokrene inicijativu, odnosno nakon trenutka kada je nastala šteta, što podnosiocu inicijative daje pravo da nakon eventualnog uspeha pred Ustavnim sudom po podnetoj inicijativi, odnosno nakon proglašenja određenog akta neustavnim, zatraži naknadu štete koja mu je pričinjena i to u posebnom sudskom postupku.

I tu smatram da je osnovni problem, jer sam postupak pred Ustavnim sudom traje relativno dugo, što je posledica preopterećenosti tog suda usled velikog broja predmeta u kojima postupa, a što je opet posledica pre svega nepreciznog i neodgovornog rada svih učesnika u postupku donošenja Zakona i prebacivanjem odgovornosti na sam Ustavni sud i lice koje je oštećeno a koje je u ovakvom redosledu koraka primorano da samo traži zaštitu ustavnosti i zakonitosti i to nakon kontrole neustavnog akta od strane institucija sistema.

Važno je napomenuti, da Zakon o ustavnom sudu eksplicitno ne predviđa postupak ocene ustavnosti i zakonitosti načina i postupka na koji su usvojeni predlozi zakona, odnosno radnje državnog organa koji učestvuje u proceduri donošenja zakona, tako da se često dešava da se Zakoni i drugi opšti pravni akti donose u neustavnoj proceduri i da kao takvi kasnije egzistiraju u pravnom životu, bez efikasnog pravnog sredstva koje bi sprečilo njihovu egzistenciju.

Primera radi, nedavno smo bili svedoci da je set sistemskih zakona i to Predlog zakona o izmenama i dopunama Zakona o stečaju i Predlog zakona o privatizaciji, usvojeni bez adekvatne javne rasprave i konsultovanja zainteresovane javnosti i uvedeni u skupštinsku proceduru na „mala vrata", po hitnom postupku.

Protiv ovakvog načina i postupka na koji su usvojeni navedeni predlozi zakona (propuštanje javne rasprave), Udruženje radnika i prijatelja Trudbenika, Udruženje akcionara i bivših radnika Srboleka, udruženje Ravnopravnost, Udruženje za zaštitu ljudskih prava radnika Uranak, Učitelj Neznalica i njegovi koiteti i Građanski savez, podneli su Inicijativu ustavnom sudu za pokretanje postupka za ocenu ustavnosti i zakonitosti načina i postupka na koji su usvojeni navedeni Predlozi zakona, pre njihovog proglašenja.

Međutim, Ustavni sud uopšte nije odlučivao o navedenoj inicijativi u skladu sa zakonom propisanom procedurom, nego su podnosioci inicijative od strane sekretara suda samo neformalno obavešteni da Ustavni sud nije nadležan da odlučuje o inicijativi za ocenu ustavnosti i zakonitosti, budući da zakoni nisu izglasani, iako inicijativom nije ni tražena ocena ustavnosti samih zakonskih rešenja, već ocena ustavnosti i zakonitosti postupka i načina njihovog donošenja.

Dakle, tumačeći naše relevantne pozitivne propise, dolazimo do zaključka da zakoni i drugi opšti akti mogu biti doneti na način i radnjama koje su protivne ustavu i zakonu, a da ne postoji efikasno pravno sredstvo da se spreči njihovo donošenje. Nema načina da se ceni ustavnost same procedure a pre usvajanja akta. U slučaju da prilikom donošenja zakona dođe do povrede ustavnosti i zakonitosti – da nisu ispunjeni uslovi za donošenje zakona po hitnom postupku, da javna rasprava nije organizovana na propisan način i dr., ove činjenice se mogu utvrđivati tek nakon što se postupak donošenja zakona završi a često i nakon što počne primena takvog, na neustavan način donetog zakona.

Kada govorimo o Ustavnoj žalbi kao pravnom leku, takođe nećemo naići na zadovoljavajuće rešenje.

Naime Ustavna žalba, definisana u Zakonu o ustavnom sudu, može se izjaviti protiv pojedinačnog akta ili radnje državnog organa ili organizacije kojoj je povereno javno ovlašćenje, a kojima se povređuju ili uskraćuju ljudska ili manjinska prava i slobode zajemčene Ustavom, ako su iscrpljena ili nisu predviđena druga pravna sredstva, ili je zakonom isključeno pravo na njihovu sudsku zaštitu.

I ovde se susrećemo sa istom problematikom, a to je da je u zakonskoj proceduri donet akt i da lice ili organ čije je pravo povređeno, pokreće postupak pred Ustavnim sudom radi zaštite tog prava tek pošto je nastupila štetna posledica, ili je njeno nastupanje stavljeno u izgled. Nije moguće sprečiti donošenje neustavnog akta i nastajanje štete.

Nesavršenost ustavne žalbe dodatno potvrđuje činjenica da se one odbacuju u višestruko većem broju slučajeva nego što se o njima odlučuje u meritumu, a kada se odlučuje o meritumu, Ustavnom sudu je potrebno više godina da o ustavnoj žalbi donese odluku, dakle tek nakon što je podnosiocu načinjena šteta.

Iz svega navedenog, izvodi se zaključak da u našem pravnom sistemu postoji potreba za efikasnijom kontrolom ustavnosti samog postupka i načina pripreme predloga akata, da je potrebno da se propiše jasno definisana i obavezna javna rasprava za svaki akt koji usvaja parlament Republike Srbije, kao i da se uspostavi efikasnija kontrola ustavnosti samih predloga u parlamentu.

Takođe smatramo da bi pozitivnim zakonskim rešenjima morala biti predviđena i neka vrsta sankcije za učesnike u postupku donošenja akta koji je od strane Ustavnog suda proglašen neustavnim, pa makar i u vidu opomene, pojačane kontrole rada tih subjekata ili pak političke odgovornosti imenovanih lica i razrešenja sa funkcija na koje su postavljene.

Kao ideja o kojoj bi trebalo razmišljati jeste eventualno stvaranje posebnog organa koji bi u okviru Parlamenta imao zadatak da od Ustavnog suda pribavlja neku vrstu prethodnog mišljenja o zakonskim rešenjima i to u toku postupku ocene ustavnosti od strane parlamentarnog odbora, ili pak izmena nadležnosti predmetnog odbora i stavljanje odboru u zadatak pomenute vrste obaveze pod pretnjom primene određene sankcije.

Na taj način sasvim je izvesno da bi se otklonila šteta koja nastupa usled primene neustavnih akata ili njihovih pojedinih članova, budući da smo svi upoznati sa činjenicom, da su troškovi države, a samim tim i građana usled egzistencija neustavnih zakona ili drugih opštih pravnih akata, višestruko veći od iznosa koji bi bio potreban za sprovođenje efikasnije kontrole ustavnosti donošenja tih istih akata. o

RADNICI SAZIVAJU SKUPŠTINU POVERILACA „VIZAHEMA"

KUPAC imovine rakovičke fabrike „Rekord", preduzeće „Vizahem export-import", u stečaju je od 2008. godine. Stečaj „Vizahema" jedan je od najdrastičnijih primera pogubnosti procesa privatizacije u Srbiji. Ne samo da je privatizacija „Rekorda" dovela do potpune propasti vrednog preduzeća, do rasprodaje mašina po ceni starog gvožđa i pretvaranja ozbiljnih proizvodnih kapaciteta u neuglednu nekretninu, već je taj proces obavljen na način da je radnicima uskraćena bilo kakva mogućnost da spreče propadanje. Naime, „Rekord" nije prodat kao preduzeće, već kao imovina, tako da je radnicima uskraćena mogućnost da se po Zakonu o privatizaciji žale na poštovanje privatizacionog ugovora i izdejstvuju njegov raskid. Oni su 2007. godine vodili jedan od najupornijih štrajkova organizovanih u Beogradu od početka tranzicije, međutim ugovor je napisan na način da je bio neraskidiv. Mogli su samo da broje dane do sigurne propasti.

Ulaskom „Vizahema" u stečaj 2008. godine otvorila se mogućnost da bivši radnici makar dobiju zaostale zarade. Umesto toga, usledio je novi krug kršenja njihovih prava koji traje do današnjeg dana. Već na samom početku radnici su nezakonito isključeni iz Odbora poverilaca. Za proteklih šest godina proizvodnja je rasprodata kao staro gvožđe, ostale su prazne nekretnine čija se rasprodaja planira po ceni koja neće omogućiti obeštećenje radnika. Stečajna uprava je do današnjeg dana obezbedila sredstva samo za svoje plate, i pritom dovela „Vizahem eksport-import u stečaju" do blokade računa.

Da bi uspostavili zakonito stanje u stečaju „Vizahema" i zaštitili svoja prava, bivši radnici „Rekorda" i „Vizahema" okupljeni oko udruženja za zaštitu ljudskih prava radnika „Uranak", kao stečajni poverioci „Vizahema" čija su potraživanja veća od 20%, podneli su predlog za održavanje skupštine poverilaca. Na osnovu člana 22. stav 6. i stav 7. Zakona o stečajnom postupku („Službeni glasnik RS" br. 84/2004.) predsednik skupštine poverilaca Privrednog društva za proizvodnju, trgovinu i usluge „Vizahem export-import Beograd (Rakovica) u stečaju", Patrijarha Dimitrija 14, Beograd, sazvao je

TREĆU SKUPŠTINU POVERILACA

Privrednog društva za proizvodnju, trgovinu i usluge "Vizahem export-import Beograd (Rakovica) u stečaju" koja će održati 30. maja 2014. godine, sa početkom u 11 časova u prostorijama CENTRA ZA KULTURNU DEKONTAMINACIJU, na adresi BIRČANINOVA BROJ 21,Vračar, Beograd, sa sledećim

DNEVNIM REDOM

1) donošenje odluke o izboru radnog tela za sednicu skupštine (izbor komisije za utvrđivanje kvoruma i glasanje, i izbor zapisničara);

2) donošnje odluke o usvajanju ili ne usvajanju zapisnika sa prethodne, druge skupštine poverilaca,

3) razmatranje izveštaja stečajnog upravnika o toku stečajnog postupka i o stanju stečajne mase i donošenje odluke o prihvatanju ili ne prihvatanju izveštaja;

4) razmatranje poslednjeg tromesečnog izveštaja stečajnog upravnika koji sadrži spisak imovine koja je prodata, prenesena ili na drugi način otuđena, spisak gotovinskih priliva i odliva učinjenih u toku prethodna tri meseca, početno i krajnje stanje na računu stečajnog dužnika, spisak obaveza stečajnog dužnika, spisak angažovanih stručnjaka i iznosa koji su im isplaćeni i donošenje odluke o prihvatanju ili ne prihvatanju izveštaja;

5) razmatranje izveštaja odbora poverilaca o toku stečajnog postupka i stanju stečajne mase, kao i razmatranje svih odluka koje je doneo Odbor poverilaca od trenutka otpočinjanja njegovog rada (od 27.10.2008. godine) do dana održavanja ove skupštine, kao i donošenje odluke o prihvatanju ili ne prihvatanju izveštaja;

6) donošenje odluke o određivanju broja članova odbora poverilaca, i donošenje odluke o njihovom opozivu i izboru novih;

7) donošenje odluke o obaveštavanju poverilaca o toku stečajnog postupka;

8) donošenje odluke o nalaganju dužnosti pismenog obaveštavanja odbora poverilaca ili pojedinih poverilaca od strane stečajnog upravnika o nameri preduzimanja radnji kao što su podizanje kredita ili kupovina i prodaja značajnijeg dela imovine i dr. - radnje od izuzetnog značaja, najkasnije 10 dana pre preduzimanja radnje;

9) razno;

Materijali za Skupštinu poverilaca je pripremljen. Kopije materijala se nalaze na adresi prebivališta kod Predsednika skupštine, ulica Josipa Telarevića broj 70 u Resniku.

U radu Skupštine imaju pravo da učestvuju svi poverioci, odnosno njihovi punomoćnici. Predstavnici pravnih lica moraju doneti ovlašćenje potpisano od strane zakonskog zastupnika.

Za sve informacije obratite se na broj telefona predsednika skupštine poverilaca 064/353-49-00.

S poštovanjem.

Beograd 14. maja 2014. godine

Predsednik
Udruženja za zaštitu ljudskih prava radnika URANAK
Dragoljub Kostić

Predsednik
Skupštine poverilaca
o Dragan Milić

National Endowment for Democracy
Supporting freedom around the world
FONDACIJA ZA OTVORENO DRUŠTVO • OPEN SOCIETY FOUNDATION
Učitelj neznalica i njegovi komiteti
Imenovati TO ratom
CZKDa
Odbrani Filozofski
Odbrani Filološki
Projekat finansira Evropska unija kroz Evropski instrument za demokratiju i ljudska prava.
Sadržaj ovog štampanog materijala je isključiva odgovornost CZKDa i ni pod kojim okolnostima se ne može smatrati da odražava stav Evropske unije.

Izdavač:
Učitelj neznalica i njegovi komiteti Imenovati TO ratom
Urednik:
Ivan Zlatić
Dizajn i prelom:
Matija Medenica